

Natuurinclusieve landbouw

Limburg

Andrea Bakker, adviseur transitie landbouw & milieu

Programma

1. Natuur en Milieufederatie Limburg
 - Introductie en ambities
2. Natuurinclusieve Landbouw
 - Achtergrond
3. Natuurinclusieve Landbouw Limburg (NILL)
 - Ambities, stand van zaken, initiatieven
4. Praktische handvatten
 - Scholingsaanbod en hulpmiddelen

Natuur en Milieufederatie Limburg

Introductie en ambities

Samen voor een mooi en duurzaam Limburg

Natuur en Milieufederatie Limburg

Doel 1: In 2050 moet de helft van Limburg uit natuur bestaan.

Doel 2: In 2025 moet de Limburgse landbouw een lust voor haar omgeving zijn.

Doel 3: In 2050 heeft in Limburg een volledige transitie van fossiele naar hernieuwbare energie plaatsgevonden met behoud van landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden.

Doel 4: Een schoon, veilig, gezond en aantrekkelijk watersysteem voor Limburg.

Doel 5: Een circulaire economie die onze voetafdruk verkleint en uiteindelijk past binnen het draagvlak van de aarde.

Toolbox Crowdfunding voor groene initiatieven

Binnenkort besluit over toekomst MAA

Bezwaar tegen proefdraaien met straalmotoren op MAA

Provincie trekt streep door pilot 'Boerderij van de Toekomst'

Plantactie met leerlingen Yuverta in Energietuin Griendtsveen

Natuur en Milieufederaties ondersteunen petitie Natuurinclusief Bouwen

NMF Limburg roept provincie Limburg en gemeenten op samen op te trekken tegen industrieterrein in Elmp

Uitdeelactie gratis boompjes groot succes

Sterrebos in de schijnwerpers

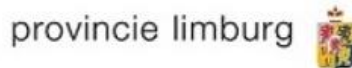
Natuurinclusieve ambities

Doel 1: Helft van Limburg natuur

- Natuur is overal en is integraal onderdeel van ruimtelijke plannen
- Natuurinclusieve stad, industrie, infrastructuur, landbouw
- Serieuze stappen maken met NIL in Limburg
- Voorbij pilots en demo's
- Groot deel van het areaal natuurinclusief

Natuurinclusieve Landbouw Limburg

Samen voor een mooi en duurzaam Limburg

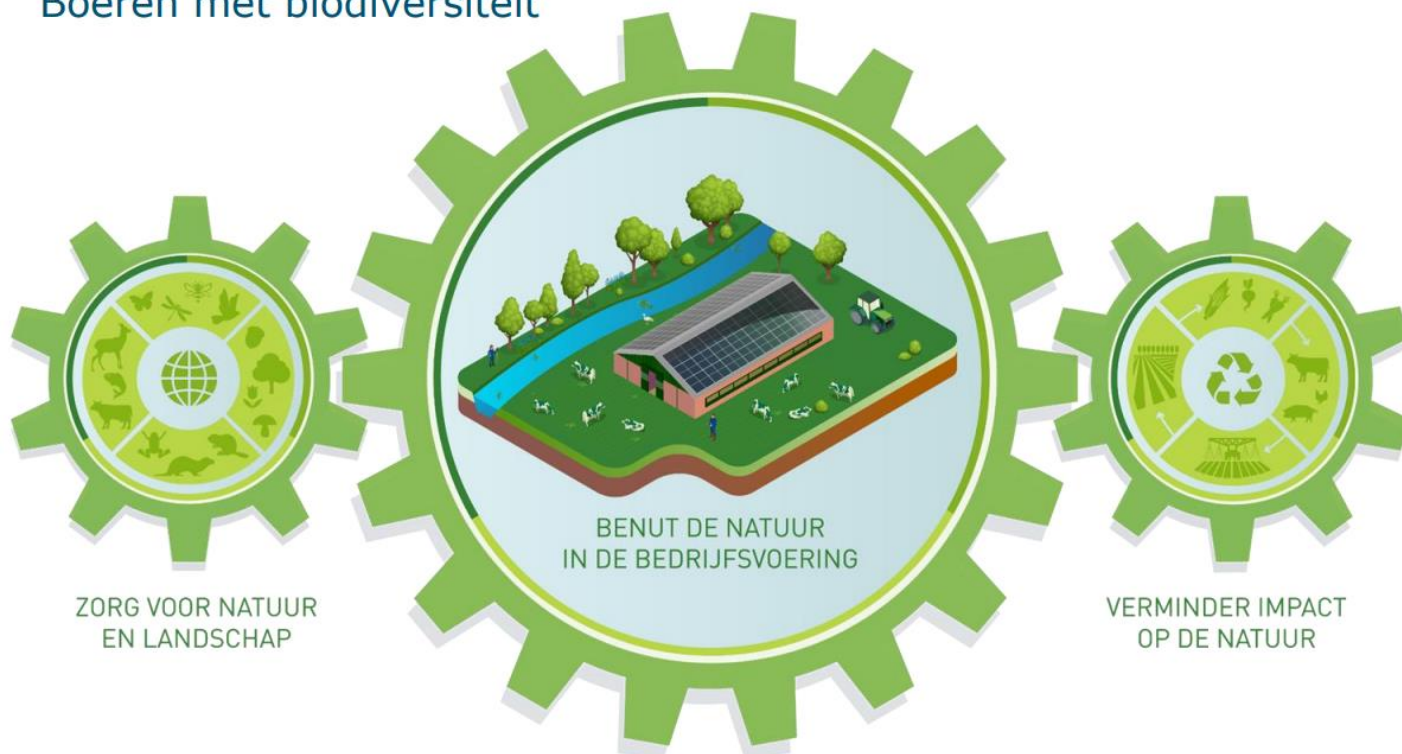
Natuurinclusieve landbouw

Achtergrond

Natuurinclusieve landbouw

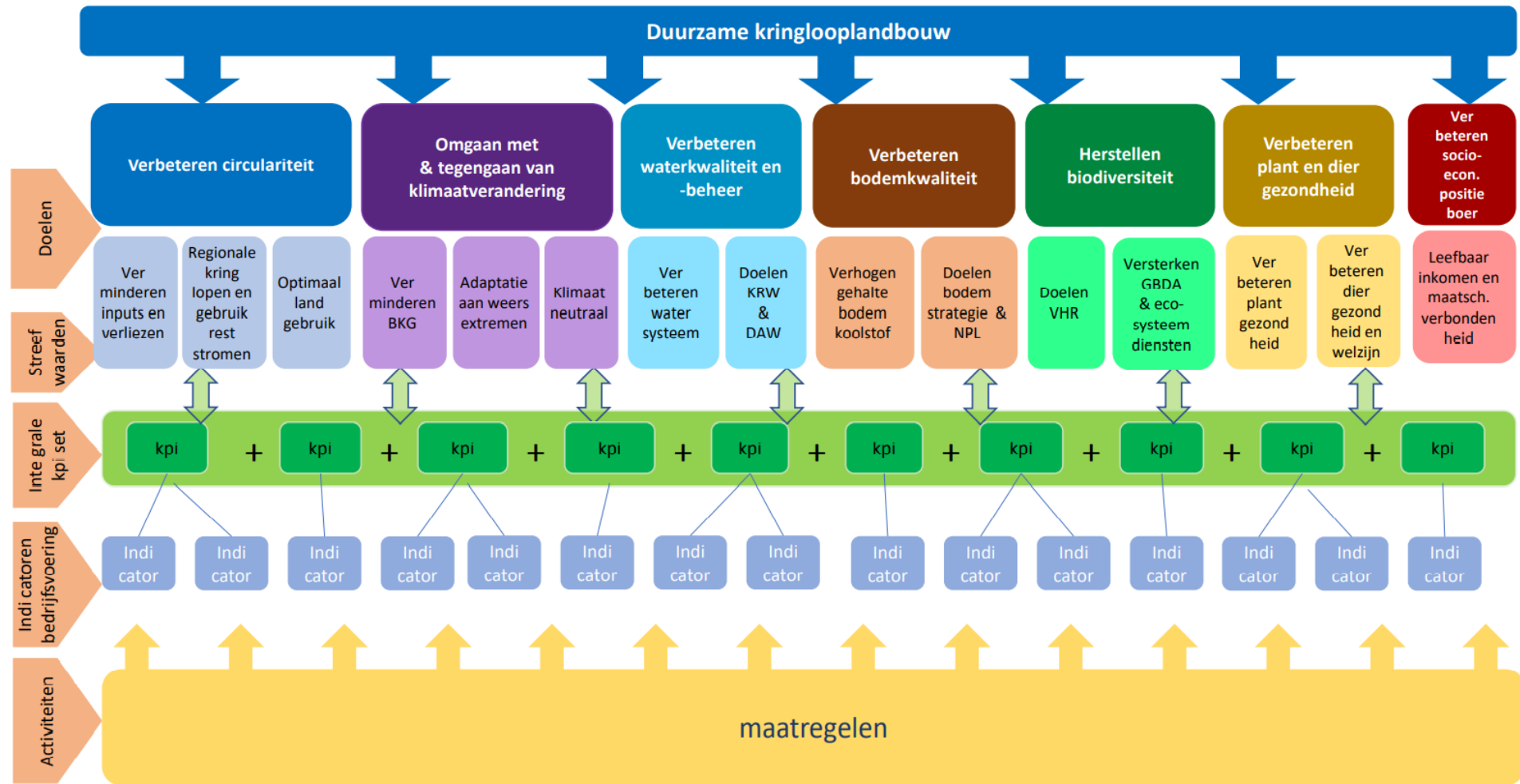
≠ agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Boeren met biodiversiteit

Is een vorm van kringlooplandbouw

Duurzame kringlooplandbouw

NIL: 4 niveaus

Natuurinclusief geïntegreerd:

- Robuuste rassen aangepast aan omgeving;
- Anders voeren en bemesten (grondgebonden, groen-, precisiebemesting, kruidenrijk grasland);
- Natuurlijke plaagbestrijding (strokenteelt, kruidenrijk grasland)
- Landschapselementen (groenblauwe dooradering)

Natuurinclusieve landbouw Limburg (NILL)

Ambities, stand van zaken en initiatieven

NIL ambities Limburg

De ontwikkeling naar Natuurinclusieve Landbouw (NIL) tussen 2020 en 2030 ziet er als volgt uit:

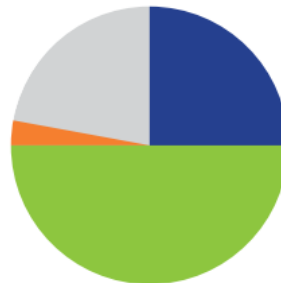
2022

● NIVEAU 1 ● NIVEAU 2 ● NIVEAU 3

In 2022 is 50% van de ondernemers actief op het vlak van NIL. Waarvan het grootste deel op niveau 1 werkt.

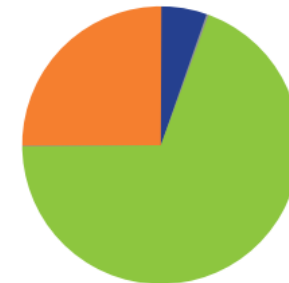
2025

● NIVEAU 1 ● NIVEAU 2 ● NIVEAU 3

In 2025 is 80% van de ondernemers actief op het vlak van NIL, minimaal 50% werkt op niveau 2.

2030

● NIVEAU 1 ● NIVEAU 2 ● NIVEAU 3

In 2030 zijn alle bedrijven actief met NIL. Het overgrote deel (65%) op niveau 2.

Hoe staat Limburg ervoor?

Q2 2021

Onder-
tekening
Actieplan
NILL

2021/2022 (lopend)

Zaaiprojecten

- Agroforestry netwerk Limburg
- Strokenteelt
- Kleine Kringloop Organische Reststromen Limburg
- Masterclass NIL

Q2 2022

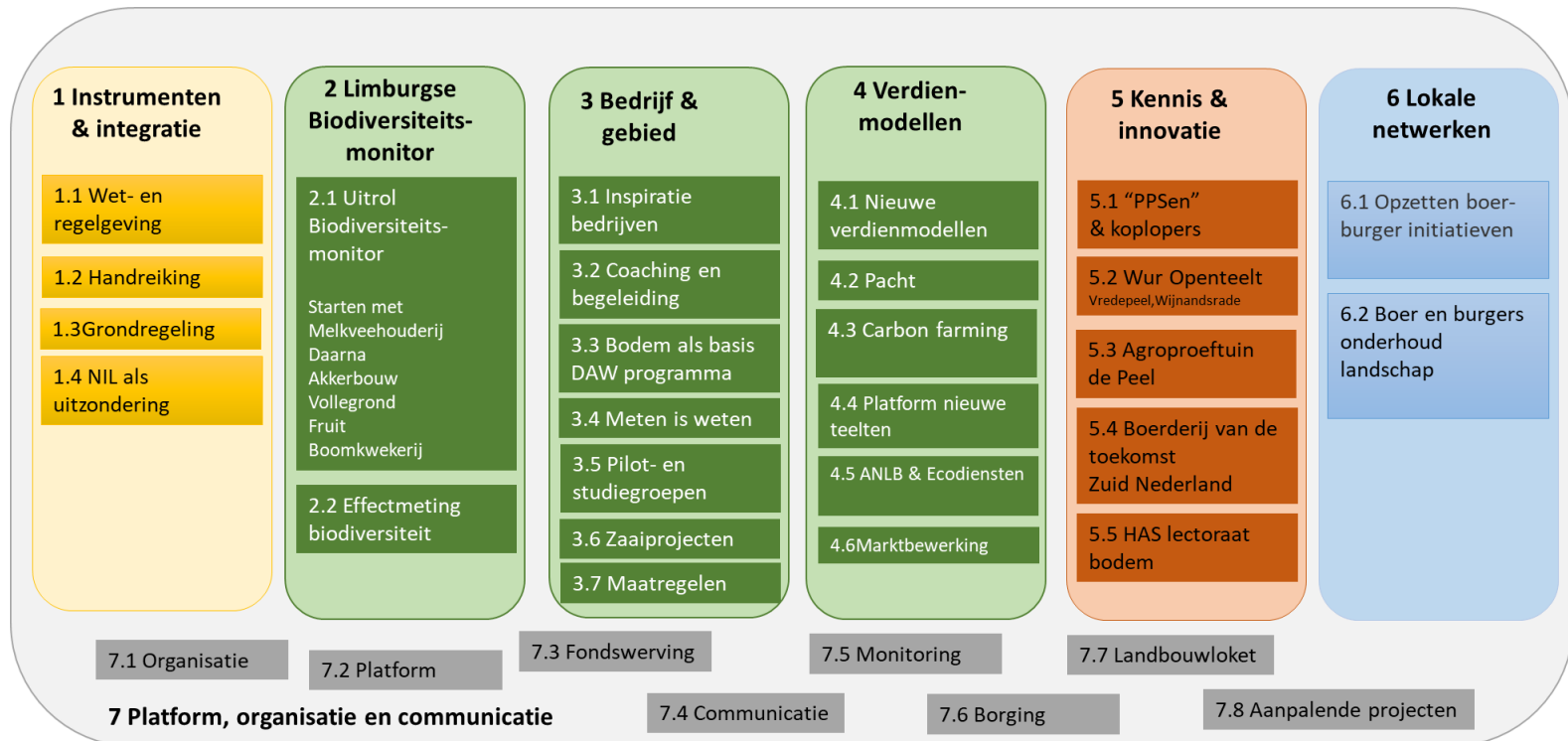
Start pilot
Biodiversiteits
monitor
melkveehoud
erij (Zuid
Limburg).

Juli 2022

- Lancering uitvoeringsprogramma NILL
- Provincie Limburg maakt één miljoen euro vrij voor NILL.

Initiatieven in Limburg

Biodiversiteitsmonitor

Voorbeeld Melkveehouderij

KPI's

-   1. Blijvend grasland
-   2. Eiwit van eigen land
-   3. N-bodemoverschot
-   4. Klimaat (CO₂eq/kg melk)
-   5. Ammoniak uitstoot
-   6. Agrarisch Natuurbeheer %
-   7. Kruidenrijk grasland %
-   8. Groen-blaue dooradering %
-   9. Gewasbeschermingsmiddelen
-   10. N uit kunstmest
-   11. P-bodemoverschot
-   12. Weidegang
-   13. Eiwit in rantsoen

- Blauwe opgave
- Stikstof opgave
- Landschap

Samen voor een mooi en duurzaam Limburg

Streefwaardes en Beloning

Indicatoren Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij			
Indicatoren	Score melkveehouder	Punten	Beloning deelname innovatieproject per melkveehouder
% Blijvend grasland	>80%	200	€ 200
	>70%	150	€ 150
	>60%	100	€ 100
	>50%	50	€ 50
% Eiwit van eigen land	>70%	200	€ 200
	>65%	150	€ 150
	>60%	100	€ 100
	>55%	50	€ 50
N-bodemoverschot	<60 kg N/ha	200	€ 200
	<90 kg N/ha	150	€ 150

Werken met 3 jarige transitie beloningsregeling

Praktijkproject Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij	
Punten op basis van prestaties indicatoren	3 jarige transitie beloningsregeling
<999	1 € per punt
1000-1499	1 € per punt
1500-1999	1 € per punt + bonus
>2000	1 € per punt + bonus

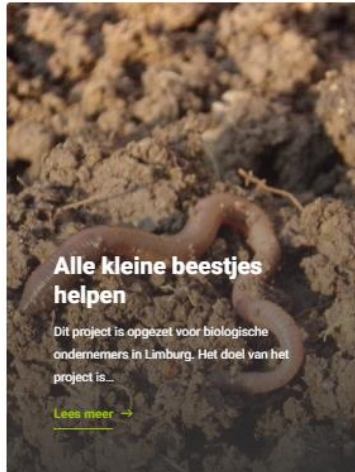
Projecten en initiatieven

Boeren met biodiversiteit

De afname van de rijkdom aan dieren en planten gaat mondiaal en in Nederland erg...

[Lees meer →](#)

Alle kleine beestjes helpen

Dit project is opgezet voor biologische ondernemers in Limburg. Het doel van het project is...

[Lees meer →](#)

Grondig Boeren met Maïs

Het project Grondig boeren met maïs Limburg heeft tot doel de maïssteelt in Limburg te...

[Lees meer →](#)

Bodem-UP

Het doel van het project 'Bodem-UP' is het verbeteren van de bodemkwaliteit bij grondgebruikers in...

[Lees meer →](#)

Gebiedspilot Pepinusbeek Putbeek

Van cruciaal belang voor gewassen & biodiversiteit in en om de boerderij

Agriaffaires Peubliem Invloeden op de samenleving, de werkdag en de gezondheid van de boerderij

In de GLB-pilot Gebiedsgerichte aanpak DAW wordt onderzocht hoe partijen in een gebied in samenwerking...

[Lees meer →](#)

[Home - Stichting Natuurinclusieve Landbouw Limburg](#)

Grondig Boeren met Maïs

Aanpak

Vier satellietbedrijven leggen demonstraties aan op een van hun praktijkpercelen. Bijeenkomsten voor kennisoverdracht en uitrol naar de sector.

•Satellietbedrijf Mts. Bongers in Kelpen

- Werken aan bodemverbetering en bodemkwaliteit door aanvoer van verschillende bronnen organische stof: bokashi en groencompost vs. alleen rundveedrijfmest

•Satellietbedrijf VOF De Reining in Kroonenberg

- Toepassing ruitzaai, vanggewas rietzwenk (tegelijk met maïs) en optimalisering bemesting om de N-rest in november en het nitraatgehalte in het bovenste grondwater verder te verlagen.

•Satellietbedrijf loonbedrijf Van Lin in Afferden

- 2 strategieën: gevarieerde bemestingsniveaus (hoog en laag)

•Satellietbedrijf Mts. Gehlen

- Vergelijking standaard bemesting met verschillende bemesting strategieën die rekening houden met de vrijkomende stikstof uit de langjarig bemesten met rundveedrijfmest, inwerken gewasresten en de compostgift van afgelopen jaar.

Alle kleine beestjes helpen

Fase 1 Opstartfase (2022)

In netwerk met zo'n 30 biologische bedrijven in Limburg met mix van veehouders en akkerbouwers (löss en zandgrond) met als doel het vergroten van de kennis over het bodemleven en het toepassen van deze kennis in de praktijk.

- **Optimalisatie van de mineralisatie**

Door stimuleren van het bodemleven met aanvoer van organische stof uit gewasresten, wat bijdraagt aan het vastleggen van koolstof in de bodem, toegenomen ondergrondse biodiversiteit, het verder sluiten van kringlopen, verminderen van de uitspoeling van mineralen naar het grond- en oppervlaktewater, vasthouden van water en het kan de ziektedruk verlagen.

- **Efficiënte benutting van voedingsstoffen**

Door verbeteren van de beworteling en het voorkomen van bodemverdichting. Zodat de plant over een groter deel van het bodemprofiel voedingsstoffen en water opnemen.

Verbeteren bemestingsstrategie

Enerzijds via groepsbijeenkomsten waar (ervarings)deskundigen verdiepende en verbredende kennis over optimaliseren van de mineralisatie overbrengen, en anderzijds via het aanleggen van testvelden bij de projectdeelnemers. Op het eigen bedrijf worden vervolgens metingen gedaan naar de bodemgesteldheid en samen met een adviseur kijkt de deelnemer maatregelen passen in hun bedrijfsvoering om de mineralisatie in de bodem te optimaliseren.

Samen voor een mooi en duurzaam Limburg

Praktische handvatten

Scholingsaanbod en handreikingen

Aanbod: stikstof, precisielandbouw & natuurinclusief

Scholingsaanbod
toekomstbestendige
landbouw

Praktijkgerichte
masterclasses,
cursussen
en trainingen:

- Natuurinclusief ondernemen
- Precisielandbouw
- Stikstof

The poster features three images: a herd of cows in a green field, a close-up of purple and blue flowers, and a precision farming robot in a field.

Eerste kennismaking, verdieping tot opleiden bedrijfscoaches:

- Om praktijkgericht te werken aan de combinatie van boerenpraktijk en de natuur waarin een goede economische onderbouwing een belangrijk uitgangspunt is.
- Over verschillende vormen van precisielandbouw. Taakkaarten, werktuigbesturing, duurzame bedrijfsvoering en het monitoren van effecten komen aan bod.
- Over de uitdagingen en mogelijke oplossingen omtrent stikstof.

[Scholingsaanbod toekomstbestendige landbouw, vanaf september](#) (klikbare link)

Samen voor een mooi en duurzaam Limburg

natuur en milieu
federatie **limburg**

Hulpmiddelen

factsheet DOURZAME AKKERBOUW

BOERENNATUUR

Als akkerbouw op de grens van een natuurgebied valt onder de natuurwetgeving, maar kan ook onder de Wet Natuurbescherming vallen. Het is belangrijk om te weten welke wetten van toepassing zijn op de akkerbouw op de grens van een natuurgebied. Dit document geeft een overzicht van de wetten die van toepassing zijn op de akkerbouw op de grens van een natuurgebied.

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

factsheet DROGE DOORADERING

ECOLOGISCHE INTERVIEW **BOERENNATUUR**

De droge dooradering is een maatregel die wordt genomen om de bodem te verbeteren en de waterhuishouding te verbeteren. Dit document geeft een overzicht van de maatregelen die worden genomen om de bodem te verbeteren en de waterhuishouding te verbeteren.

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

factsheet AKKERVOGELS

BOERENNATUUR

De akkervogels zijn een groep van vogels die op akkers voorkomt. Dit document geeft een overzicht van de soorten akkervogels die op akkers voorkomen en de maatregelen die worden genomen om de akkervogels te beschermen.

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

factsheet NATTE DOORADERING

BOERENNATUUR

De natte dooradering is een maatregel die wordt genomen om de bodem te verbeteren en de waterhuishouding te verbeteren. Dit document geeft een overzicht van de maatregelen die worden genomen om de bodem te verbeteren en de waterhuishouding te verbeteren.

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

factsheet KRUIDENRIJK GRASLAND

SUCCESSIE WASSERS IN DE BODEM **BOERENNATUUR**

De kruidenrijke graslanden zijn een type grasland dat veel kruiden bevat. Dit document geeft een overzicht van de soorten kruidenrijke graslanden die voorkomen en de maatregelen die worden genomen om de kruidenrijke graslanden te beschermen.

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

factsheet KLIMAATREGULATIE

BOERENNATUUR

De klimaatregulatie is een maatregel die wordt genomen om de klimaat te verbeteren en de waterhuishouding te verbeteren. Dit document geeft een overzicht van de maatregelen die worden genomen om de klimaat te verbeteren en de waterhuishouding te verbeteren.

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

DOELEN **WAAROM** **DOELEN** **WAAROM**

has hogeschool

DOELEN **BEHEERSTRATEGIE**

DOELEN **BEHEERSTRATEGIE**

Expeditie Duurzaamheid

Jouw vraagstuk uitgewerkt samen met HAS Hogeschool

GEEDSTANALYSE

GEEDSTANALYSE

Maatregelen Natuurinclusieve landbouw

Jan Willem Erisman, Nick van Eekeren, Louis Bok, Instituut Anne van Doorn, Willemien Geertsma, Niclas Polman, WUR

UITVOERING

UITVOERING

Natuur en Milieufederatie Limburg

Contactpersoon:

Andrea Bakker - a.bakker@nmflimburg.nl

www.nmflimburg.nl

Boeren met Biodiversiteit

Met deze publiek-private samenwerking (PPS) wordt een instrument ontwikkeld waarmee boeren zelf biodiversiteit op hun bedrijf kunnen vaststellen.

Dit instrument wordt ingezet voor een drietal doelen:

1. Bewustwording van boeren van de biodiversiteit op hun bedrijf,
2. Validatie en koppeling van de resultaten van de monitoring aan Kritische Prestatie indicatoren uit de Biodiversiteits Monitor Akkerbouw (BMA) en
3. Koppeling van de resultaten aan specifieke maatregelen op het bedrijf. Tevens wordt gekeken of monitoringsinstrument en BMA vertaald kan worden naar een bredere internationale toepassing.

Betrokken partijen

- Wageningen Plant Research
- Wageningen Environmental Research
- Earthwatch Europe
- De Vlinderstichting
- Wageningen University

Bodem-UP: bodem- en waterkwaliteit

Kennisoverdracht bij agrariers over innovatieve maatregelen die leiden tot lager grondstoffenverbruik en een meer gesloten kringloop.

Aanpak

- **Plan** Via keukentafelgesprekken werken de ondernemers aan hun Bodem-UitvoeringsPlan.
- **Do** Aan het eind van de bijeenkomst werken de ondernemers aan de onderdelen “Plan” en “Do” van het Bodem-UitvoeringsPlan.
- **Check** Na een half jaar vindt er afstemming met de adviseur plaats (“Check”). De ondernemer wordt gevraagd naar de voortgang van het actieplan. Hiermee wordt de agrarische ondernemer herinnerd aan de afspraken die hij eerder in het jaar heeft vastgelegd. Het is aan de agrarische ondernemer om een schriftelijke evaluatie terug te sturen.
- **Act** In de laatste fase inventariseert de adviseur (“Act”) in reactie op het evaluatieformulier of de ondernemer op de goede weg is. Er wordt gekeken of met het opgestelde actieplan de goede weg is ingeslagen, óf dat het actieplan bijgesteld dient te worden.

In het tweede projectjaar wordt deze cyclus herhaalt.

Gebiedspilot Pepinusbeek Putbeek

- GLB-pilot samenwerking LLTB, Waterschap Limburg en Natuurrijk Limburg
- Gebiedsgerichte aanpak DAW in stroomgebied van de Vlootbeek
- in samenwerking met agrariërs maatregelen nemen die een positieve bijdrage leveren aan
 - de kwaliteit en kwantiteit van water en
 - de bodemgezondheid.

Doel is zicht krijgen op waar hoge concentraties stikstof vandaan komen en hoe de agrarische sector een bijdrage kan leveren om uit- en afspoeling te voorkomen.

Gebiedsplan bevat:

- analyse van het stroomgebied
- van waaruit maatregelen zijn uitgewerkt die een positieve bijdrage leveren om uit- en afspoeling van stikstof te voorkomen.
- uitleg waarom we welke maatregelen in het gebied willen treffen, wat hun bijdrage is aan de doelen en welke beloningen / vergoedingen daaraan gekoppeld worden.

